بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق

ژمارەی دەرهێنان : ٣٠

ڕۆژی دەرهێنان : ٢٠٠٠/١٢/٧

پشت بە حوكمەكانی بڕگە لە ماددەی (٥٦) و ماددەی (٥٣) ی یاسای ژمارە (١) ی هەموار كراوی ساڵی (١٩٩٢) و لەسەر داواكاری ژمارەیی یاسایی ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانی و ئەو یاساكارییەش كە ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق لە دانیشتنی ژمارە (٢٠) یدا لە ڕۆژی (٢٠٠٠/١٢/٦) دا كردوویەتی بڕیاری دەرهێنانی ئەم یاسایەمان دا : —

یاسای ژمارە (١٤) ی ساڵی (٢٠٠٠)
یاسای دیوانی ریقابەی دارایی هەرێمی كوردستانی عێراق

ماددەی یەكەم :

مەبەست لەم دەسەواژانەی خوارەوە ماناكانی بەرامبەریانە :

١) هەرێم : هەرێمی كوردستانی عێراق .

٢) دیوان : دیوانی ریقابەی دارایی هەرێم .

٣) ئەنجومەن : ئەنجومەنی ریقابەی دارایی هەرێم .

٤) سەرۆك : سەرۆكی دیوانی ریقابەی دارایی هەرێم .

٥) دەسەڵاتی ریقابە : ئەنجومەن و سەرۆكی ئەنجومەنە ، یان هەر فەرمانبەرێكی دیوانە كە یەكێ لەو دوانە (اختصاص) ێكی دارایی پێ دابێ .

ماددەی دووەم :

دەسەڵاتدارییك بۆ ریقابەی دارایی لە هەرێمدا بە ناوی (دیوانی ریقابەی دارایی هەرێمی كوردستانی عێراق) دادەمەزرێ ، كە شەخسییەتی مەعنەوی و سەربەخۆیی دارایی و ئیداری خۆی هەبێ و بۆیشی هەبێ هەموو رەفتارێكی یاسایی بۆ وەئاكام گەیاندنی ئەركی سەرشانی خۆی پیادە بكات ، نوێنەری ئەم دەسەڵاتدارییە سەرۆكەكەیەتی ، یان ئەو كەسەیە كە سەرۆك ئەو دەسەڵاتەی پێ دەدا .

ماددەی سێیەم :

دیوان بە ڕابەری بزافی رزگاریخوازانەی كوردەوە پێوەندە .

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی كـــــــوردستان
www.mojkurdistan.com

ماددەی چوارەم :

سەرۆكی دیوان لەسەر پێشنیاری سەرەك وەزیران و رەزامەندیی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق ، بە فەرمانبەرێكی ڕابەری رزگاریخوازانەی كورد دادەمەزرێ ، سەرۆكی دیوان پلەی وەزیریی هەیە

و لە ڕووی مووچەو دەرماڵەو خانەنشینی و خزمەت و تەشریفاتەوە مافی وەزیریی هەیە .

ماددەی پێنجەم :

ماوەی سەرۆکایەتیی ئەنجومەن (٤) چوار ساڵە و تازەبوونەوەشی لەباردا هەیە بە بڕیارێکی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق ، ئەنجومەنی نیشتمانی بۆیشی هەیە لەسەر داواکاریی سەرەك وەزیران لەو مەنسەبە ئیعفای بکات و ڕابەری بزاڤی رزگاریخوازانەی گەلی کوردیش بۆی هەیە قبوڵی دەست لەکار هەڵگرتنی بکات .

پێکهاتەکانی دیوان

ماددەی شەشەم :

دیوان لەمانە پێك دێ :

یەکەم :

١) سەرۆکی دیوان : دەبێتە سەرۆکی ئەنجومەن .

٢) نوێنەر (نائب) ی سەرۆك : دەبێتە نوێنەری سەرۆکی ئەنجومەن .

٣) بەڕێوەبەرە گشتییەکانی دیوان : دەبنە ئەندامانی ئەنجومەن .

دووەم :

بەڕێوەبەری گشتیی کاروباری ئیداری و دارایی و یاسایی و هونەریی دیوان ، بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتیی دەکا و ئەم ئەرك و فەرمانانەی دەبێ .

١) تەیار و ئامادە کردنی خزمەتگوزاریی ئیداری و دارایی و یاسایی بۆ هەموو پێکهاتەکانی دیوان .

٢) ئەرك و فەرمانی هونەری و پیشەیی کە بۆ ئیش و کاری ریقابە پێویستن ، هەروەها ئەرکی دۆزینەوەی شێوازی بەرەو باشتر بردنی ریقابەکاری و زیاتر چالاك کردن و بەرز کردنەوەی ئاستی کار هەڵسوڕاندن ، بە تەگبیر و هاوکۆمەکی لەگەڵ دایەرە و بەڕێوەبەرییەکانی دیکەی دیواندا .

ماددەی حەوتەم :

ئەوەی بە سەرۆکی دیوان دادەمەزرێ ، دەبێ ئەم شەرت و شروتەی هەبێ :

١) دەبێ هاووڵاتی هەرێم بێت و نشینەی هەرێم بێت .

٢) دەبێ بڕوانامەیەکی سەرەتایی زانکۆی لە زانستی دارایی و ئابووری ، یا یاساییدا هەبێ و دوای وەرگرتنی ئەو بڕوانامەیەش ، ماوەیەك ، بە کردار خزمەتی هەبێ لە (١٢) ساڵ کەمتر نەبێ و بۆ هەڵگرانی بڕوانامەی ماجستێر لە یەکێ لەو زانستانەدا ، لە (١٠) ساڵ کەمتر نەبێ و بۆ هەڵگرانی بڕوانامەی دکتۆرایش لە یەکێ لەو زانستانەدا لە (٧) ساڵ کەمتر نەبێ ، یان زوتر وەزیر بووبێ .

٣) نابێ بە تاوانێك حوکم درابێ سیفەتی دەستپاکی یان ناوبانگی نەنگ کردبێ .

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان

ماددەی هەشتەم :

www.mojkurdistan.com

نوێنەری سەرۆك و بەڕێوەبەرە گشتی ییەکانیش لەسەر پێشنیاری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران ، بە فەرمانی ڕابەری بزاڤی رزگاریخوازانەی کورد دادەمەزرێن ، بەڵام فەرمانبەرانی دیکە ، ئەوە ، سەرەکی

ئەنجومەن ، خۆی دایاندەمەزرێنێ .

ماددەی نۆیەم :

سەرۆکی ئەنجومەن کە بەرەفتاری رەسمی ئەرك و فەرمانی ریقابەی دارایی ، بە پێ ی حوکمەکانی ئەم یاسایە هەڵدەسووڕێنێ ، ناشێ بە هۆی ئەو ئەرك و فەرمانەوە تەعقیباتی یاسایی دەرهەق بکرێ مەگەر بە وەرگرتنی ڕەزامەندیی ڕابەری بزاڤی رزگاریخوازانەی گەلی کورد بەڵام دەرهەق بە نوێنەری سەرۆك و بەرێوەبەرە گشتی ییەکان و فەرمانبەرەکانی دیکە ئەوە بە رەزامەندیی سەرۆکی ئەنجومەن تەعقیباتی یاسایی دەرهەق دەکرێ .

ماددەی دەیەم :

یەکەم :

١) نوێنەری سەرۆك پلەی تایبەتی هەیە .

٢) ئەوەی بە نوێنەری سەرۆك دابمەزرێ ، دەبێ ئەم شەرت و شروتانەی تێدا هەبێ :

أ –– دەبێ هاووڵاتی هەرێم بێت و نشینەی هەرێم بێت .

ب –– دەبێ بڕوانامەیەکی سەرەتایی زانکۆی لە زانستەکانی دارایی یا ئابووری یان یاساییدا هەبێ و لە ئەرك و فەرمانێکیشدا پەیوەندی بە ریقابەی داراییەوە هەبێ بۆ ماوەیەك وەزیفەی دیبێ لە (١٢)ساڵ کەمتر نەبێ ، بەڵام بۆ ئەوەی بڕوانامەی ماجستێری لە یەکێ لەو زانستانەدا هەبێ ، ئەوە ئەبێ خزمەتی لە (١٠) ساڵ کەمتر نەبێ و ئەوەش کە دکتۆرای وەرگرتووە دەبێ خزمەتی لە (٧) ساڵ کەمتر نەبێ .

ج –– نابێ بە تاوانی حوکم درابێ سیفەتی دەستپاکی یان ناوبانگی نەنگ کردبێ .

دووەم :

ئەوەی بە بەرێوەبەری گشتی دابمەزرێ دەبێ ئەم شەرت و شروتەی تێدا بێ :

١) دەبێ هاووڵاتی هەرێم بێت و نشینەی هەرێم بێت .

٢) دەبێ ، لە کەمی ، بڕوانامەیەکی سەرەتایی زانکۆی لە پسپۆرییەکدا پێوەندیی بە ریقابەی داراییەوە هەبێ ببێ و ، دەبێ دوای وەرگرتنی بڕوانامەکەش لە ئەرك و فەرمانێکدا پێوەندیی بە ریقابەی داراییەوە هەبێ بۆ ماوەیەك بە کردار وەزیفەی دیبێ لە (١٠) ساڵ کەمتر نەبێ .

ماددەی یازدە :

سەرۆکی دیوان و نوێنەرەکەی و بەرێوەبەرە گشتی ییەکان و کارمەندانی ریقابە و تەدقیق کردن ، خۆیان بۆ ئەرك و فەرمانی وەزیفەکەیان تەرخان دەکەن ، بۆشیان نییە لە کتێب دانان و موحازەرە بەولاوە ، لە دوای دەوامی رەسمیش هیچ پیشە و کارێ هەڵسووڕێنن .

ماددەی دوازدە :

سەرۆکی دیوان بۆی هەیە بەرێوەبەرایەتی و بەش و هۆبەی نوێ لە پێکهاتەکانی دیواندا بکاتەوە یان دابخات .

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان
www.mojkurdistan.com

ماددەی سیازدە :

ئەمانەی خوارەوە دەکەونە ژێر رکێف و دەسەڵاتی ریقابەی داراییەوە :

١) هەر دایرەیەك لە دایرەکانی هەرێم یان هەر لایەنێکی دیکە ، دارایی گشتی لە رێگەی جیبایە ، یا خەرج کردن ، یا پلان دانان ، یا سەیرەفە ، یا بازرگانی ، یا رەنێوهانینی شمەك یا پێشکەش کردنی خزمەت گوزارییەوە هەڵسووڕێنێ .

٢) سەندیکا و یەکێتی و کۆمەڵە و هەیئە و رێکخراوە جەماوەرییەکان و هەر لایەنێکی دیکەش کە مەنفەعەتێکی گشتی لە خۆی گرتبێ .

٣) ڕابەری بزاڤی رزگاریخوازی گەل بۆی هەیە هەر لایەنێکی دیکەش کە لەم ماددەیدا ناوی هاتبێ بیخاتە ژێر رکێفی ریقابەی دیوانەوە .

ئەك و فەرمانی دیوان

ماددەی چوارە :

یەکەم : دیوان حساباتی هەموو ئەو لایەنانەی کەوتبنە ژێر رکێفی ریقابەی داراییەوە و ریقابە و تەدقیقی دەکا تا دڵنیابێ لەوە کە یاسا و پێڕۆ و رێنماییەکان بە دروستی بە پێ ی رێسا و ئوسول و پێودانگی کارپێکراو رێگا و شێوازی باوو بەردەست خراونەتە کار و ، بۆیشی هەیە کە :

١) هەموو موعامەلەکانی خەرجی گشتی (الانفاق العام) ، بە مووچە و دەرماڵە و خەلاتیشەوە فەحس و تەدقیق بکا تا لە دروستییان دڵنیا بێ .

٢) دڵنیابێ لەوە کە لە (ئیعتیمادات) ی بەشە بودجەی خۆی زیاد نەڕۆیشتبێ .

٣) دڵنیابێ لەوە کە ئەو داراییە گشتییە لەو پێناوەدا خرابێتە کار کە بۆی دانراوە و ، بە فێڕۆ نەچوە ، یا دەست بلاوی ، یا خراپ رەفتاریی تێدا نەکراوە و ، داهات و سوودەکانیشی لەسەنگ دەدا .

دووەم : فەحس و تەدقیق کردنی معامەلەکانی خەملاندن و ئەنجام گەیاندنی جیایە و داهاتی گشتی ، بۆ ئەوەی لە دروستیی شێوازی ئیجرائاتی کارپێکراوو سەلامەتیی جێ بە جێ کردنیان دڵنیابێ .

سێیەم : پێشکەش کردنی کۆمەکی هونەری لە هەموو بوارێکی حسابکاری و ریقابەکاری و هەموو کاروبارێکی ئیداری و رێکخستنیش کە پەیوەندیی پێیانەوە هەبێ ، هەروەها لە دانان و بەرچاوتر گۆرینی رێسا و ئوسول و پێودانگی حسابکاری و ریقابەکاریشدا هاوبەشی دەکا .

چوارەم : خولی خوێندن و بەکارخستن ، بۆ فەرمانبەران و هی دیکەش رێك دەخا و ، ئەنجومەن بۆی هەیە بە پێ ی یاسا کارپێکراوەکان دەرماڵەشیان بداتێ .

پێنجەم : هەموو لایەنێ کەوتبێتە ژێر رکێفی ریقابەی داراییەوە ، دیوان ڕای خۆی دەربارەی خشتەو بەیانات و راپۆرتەکانیان کە پەیوەندییان بە ئیش و بزاڤ و بارودۆخی داراییەوە هەبێ دەردەبرێ ، بۆیشیان روون دەکاتەوە کە تا چ رادەیێك بە پێ ی یاسا و رێسا و ئوسوڵی کارپێکراوی حسابی رێك خراون و تا چ رادەیەکیش لەگەڵ حەقیقەتی مەرکەزی دارایی و ئەنجامەکانی ئەو بزاڤانەدا یەك دەگرنەوە .

ئـــەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کـــــوردستان
www.mojkurdistan.com

شەشەم : دیوان راپۆرتێکی (نیو ساڵ جاریَ) پێشکەش بە ڕابەری بزاڤی رزگاریخوازی گەل و سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی و سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران دەکات و رای خۆی تیدا دەربارەی دۆخی دارایی و ئیداری و ئابووری بواری ریقابەی دارایی لە هەرێم و ئەو ئەرك و فەرمانەش کە خۆی ئەنجامی داوە دەردەبرِیَ .

حەوتەم : دیوان مافی ئەوەی هەیە هەموو بەڵگەنامە و ئیزبارە و معامەلە و کاغەزیَ پێوەندییان بە کاروباری ریقابەی دارایی ئاشکرا و نهێنیشەوە هەبیَ ، ببینیَ ، تەنها ئەوە نەبیَ کە ڕابەری بزاڤی رزگاریخوازی ، لەسەر پێشنیازی سەرەك وەزیران وەلای دەخا .

ماددەی پازدەم :

ڕابەری بزاڤی رزگاریخوازی کورد بۆی هەیە هەموو ، یا هەندیَ مەسەلە و بەڵگەنامەی نهێنی کە خۆی بە زەرووری بزانیَ ، یا بۆ ئاسایشی نەتەوەیی گرنگ بیَ ، لە حوکمی مادە (١٤) ی ئەم یاسایەی ببوێریَ .

کارە تایبەت و دەسەڵاتەکانی ئەنجومەن

ماددەی شازدەم :

یەکەم : ئەنجومەن بۆی هەیە ئەم دەرماڵانە بدات بە فەرمانبەرانی دیوان :

١) دەرماڵەی ریقابە لە (٢٥٠٪) دوو سەد و پەنجا لە سەدی مووچەی فەرمانبەر نەترازیَ .

٢) دەرماڵەی گواستنەوە و مەترسی و کاروباری تایبەت کە لە (١٥٠ ٪) سەد و پەنجا لەسەدی مووچەی فەرمانبەر نەترازیَ .

٣) هەر فەرمانبەرێکی دیوان کە نیشانەی لێهاتوییەکی باڵای پێوە دیار بیَ ، یان کوششێکی لە رادەی خۆ بەدەری بەخەرج دابیَ و ئەنجومەن بۆی ئیقرار کردبیَ ، ئەوە قیدەمێکی بۆ مەبەستی عەلاوە و تەرفیع لە (یەك ساڵ) زیاتر نەبیَ ، پیَ دەدریَ .

دووەم : ئیقرار کردنی پیلان و بنچینەکانی ئیش کردن لەناو دیوان و ئیقرار کردنی شێوازەکانی جیَ بە جیَ کردنیان .

سێیەم : دیار کردنی چوار چێوەی ئیش و کاری بەڕێوەبەری و دایرەکانی دیوان و رێساکانی رێکخستنیان

چوارەم : ئامادە کردنی پرۆژەی بودجەی ساڵانەی دیوان و گفتۆگۆ لەسەر کردنی لەگەڵ وەزارەتی دارایی و ئابووریدا بۆ ئەوەی بخرێتە ناو بودجەی گشتیی هەرێمەوە .

پێنجەم : لێکۆڵینەوەی هەموو ئەو راپۆرت و بابەتانەی کە لە لایەن ڕابەری بزاڤی رزگاریخواز و سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانی و سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و سەرۆکی دیوانەوە دەخرێتە بەردەمی ، هەروەها لە بارەشیانەوە ، بڕیار و ئامۆژگاری و ئیجرائاتی زەروور دەست دەداتیَ .

ئـــــەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی کـــــــــوردستان
www.mojkurdistan.com

دەسەڵاتەکان سەرۆك

ماددەی حەڤدە :

سەرۆك ئەم دەسەڵاتانەشی هەیە ، لەوانەی کە لەگەڵ مادەی (١٥) پازدەی ئەم یاسایەدا هاودژ نابن

یەکەم : سەرۆك بۆی هەیە هەر لایەنێ کەوتبێتە ژێر رکێڤی ریقابەی داراییەوە بانگی بکات لە کۆبوونەوەکانی ئەنجومەندا بەشدار بێ لەو شتانەدا کە پێوەندیی پێوەی هەیە .

دووەم : سەرۆك لە کاتی زەرووردا بۆی هەیە ، چۆن خۆی بیەوێ فەرمانبەرانی هەرێم و شارەزایان و پسپۆران و خاوەن توانستان لە ئیش و کاری ریقابەی داراییدا بەشدار بکات و ، لە کۆبوونەوەکانی ئەنجومەنیشدا بەشداریان بکا بە بێ ئەوەی ماف دەگدانیان هەبێ بۆ ئەمەش خەڵاتی تایبەتییان پێ دەبەخشێ .

سێیەم : سەرۆك ، یان ئەنجومەن ، هەر کاتێ کاروباری ریقابە پێویست بکا بۆی هەیە فەرمان بدا دەست بکرێ بە پشکنین و تەدقیق کردنی مەسەلە و کاروباری دارایی .

چوارەم : سەرۆك بۆی هەیە داوای ئەم شتانەی خوارەوە لە وەزیری پەیوەندیدار یان لە هەر لایەنێ بە وەزارەتەوە نەبەسترابێ ، بکات :

١) فەرمانبەری سەرپێچیکار هەواڵەی لیژنەی بەزەپتی بکا ، یان بە پێ ی دەسەڵاتی خۆی سزایەکی گونجاوی بدا .

٢) لەو مەسەلانەدا کە لێپێچانەوەی تێدا ئەنجام دراوە ، هەر زیانێ بەهۆی سەرپێچی فەرمانبەرەوە لە دایرەکەی کەوتبێ ، پێی ببژێرێ .

٣) لە دادگا پێوەندیدارەکان دەعوای دژ بە سەرپێچیی دارایی بکاتەوە و بە دوویدا بچێ و دیوانیش دەبێ هەر مەعلومات و گەواهییەکی لەو سەرپێچییانەوە بەدەستەوە بێ بیدا بەلایەنی پەیوەندیدار .

٤) مەسەلەی جەریمەی دارایی کە ئاشکرا دەکرێ دەبێ بیدا بە سەرۆکایەتی داواکاری گشتی (الادعاو العام) ی هەرێم بۆ ئەوەی دەعوای گشتیی لە دژ دەست پێ بکا .

ماددەی هەژدە :

ئەگەر ناکۆکییەك کەوتە نێوان دیوان و لایەنێ کە کەوتبێتە ژێر رکێفی ریقابەی داراییەوە ، خۆیان یەکسەر بۆیان یەکلانەکراوە ، ئەوە بەو بارەدا ، سەرۆکی دیوان بۆی هەیە ، تەواوی بابەتەکە بخاتە بەردەست ڕابەری بزاڤی رزگاریخواز و ، بڕیاریش ، بڕیاری ئەوە و دەبڕدرێتەوە .

ماددەی نۆزدە :

ئەم ئوسولێ و رەفتارانەی خوارەوە بە سەرپێچی کردنی ئەم یاسایە دادەنرێت .

١) ئیلتیزام نەکردن بە یاسا و پیڕۆ و رێنمایی و بەیاناتی داراییەوە .

٢) پشتگوێ خستن یا کەمتەرخەمی کە دەبێتە هۆی بەفیڕۆدانی دارایی گشتی یان زیاد بوونی ئەرك و مەسرەف (کلفە) یان زیاد بوونی خەرج یان بزر بوون یا فەوتان .

ئـــەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی كـــــــوردستان
www.mojkurdistan.com

٣) وەڵام نەدانەوەی نامەکانی دیوان ، یان بە گوێ نەکردنی تێبینییەکانی ، یان دواخستنی وەڵامەکان پتر لەو ماوەیەی کە بۆی دانراوە بە بێ ئەوەی هیچ مەعزەرەتێك هەبێ .

٤) شاردنەوەی کاری سەرپێچی ، یان دواخستنی ئاگادار کردنەوەی دیوان لە رەفتاری سەرپێچی .
٥) بەکار نەخستنی دەسەڵاتی یاسایی و ئیداری بۆ وەستاندنی پێ لێ راکێشانی رەفتاری سەرپێچی و بەربڕکردنی سەرپێچیکاران .
٦) جێ بە جێ نەکردنی ئەو بڕیار و رێنماییانەی لە دەسەڵاتی ریقابەی داراییەوە بە پێ ی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەردەچن .

حوکمە کۆتاییەکان

ماددەی بیستەم :

فەرمانبەرانی دیوان ، لە ڕووی دامەزراندن و گواستنەوە و تەرفیعەوە دەکەونە ژێر حوکمی یاسای خزمەتی مەدەنی و یاسای میلاك و یاسای بەزەپتیی فەرمانبەرانی دەوڵەت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا پێچەوانە نەبێ .

ماددەی بیست و یەك :

ئەرك و فەرمان و (ئیختیصاصی) بەرێوەبەرایەتییەکانی دیوان بە پێرۆ دیار دەکرێ .

ماددەی بیست و دوو :

سەرۆك بۆی هەیە ، بە رەزامەندی ئەنجومەن ، رێنمایی پێویست بۆ ئاسانکردنی سەپاندنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربهێنێ .

ماددەی بیست و سێ :

هەر دەقێ پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە بێت ، کاری پێ ناکرێ .

ماددەی بیست و چوار :

ئەنجومەنی وەزیران پێویستە حوکمەکانی ئەم یاسایە بخەنە کار .

ماددەی بیست و پێنج :

ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاو کردنەوەی لە وەقایعی کوردستاندا ، دەخرێتە کار .

د . ڕۆژ نـــوری شــاوەیــس
ســەرۆکی ئە نجـومەنی نیشتمانیی کوردســتانی عێــراق

ئـــــەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی کـــــــوردستان
www.mojkurdistan.com